

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

17. An legatum Missarum transeat ad hæredes nominatim non designatos? ex quo sequitur Sacerdotem obtenentem Capellaniam, de cuius fundatione nullo modo constat, sed illud tantùm certum est, teneri ad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

tenet etiam Bord. *num. 27.* Tambur. *num. 26.* Lezana *in Summa tom. 4. vers. Missa, n. 27.*

5. Verum ego puto cum Aueria loco citato, quod quamvis ita sit ex vi decretorum: tamen ex debito ipsius rei, non esset integrum Clericis, aut Religiosis tunc residentibus in ea Ecclesia, vel Monasterio, expendere tunc, & insumere pecuniam suo commodo, & arbitrio, ac relinquere successoribus onus Missarum celebrandarum: sed oporteret ex hac parte ita implicare pecuniam, ut saltem pro toto tempore quo durabit onus, annuos fructus reddat. Quod etiam notabit Tamburinus, *vbi supra.*

RESOL. XVI.

An si Petrus reliquit centum aureos pro centum Missis in aliqua Ecclesia celebrandis, si augetur stipendium Sacerdotibus, teneatur hæres, data capacitate hereditatis, supplere illam elemosynam? Ex part. 2. tr. 14 Ref. 17.

Sup. hoc sup. in Refol. 12. §. ult. sed lege eam à principio.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue, quia testator non reliquit pecuniam simpliciter pro elemosyna soluenda, sed pro Missis celebrandis, & si præuidisset augmentum stipendij, non diminueret Missarum numerum, quia hæreditas eam esset sustentura. Ita Homobonus de Bonis *in exam. Eccl. part. 1. tr. 4. cap. 13. q. 118.* Riccius *in praxi p. 3. ref. 364. n. 1.* Genuenis *in practicabilibus Eccles. tricen. 6. q. 179.* Barbosa de potest. *Episc. alleg. 29. n. 7.* & alij.

RESOL. XVII.

An Legatum Missarum transeat ad hæreses nominatum non designatos?

Ex quo sequitur Sacerdotem obtinentem Capellaniam, de cuius fundatione nullo modo constat, sed illud tantum certum est teneri ad celebrandū quotidie in tali Ecclesia, vel Altari cum stipendio conuenienti: sequitur, inquam, supradictum Sacerdotem teneri applicare valorem Missarum pro Fundatore Capellania. Ex p. 9. tr. 8. & Miscell. 3. Ref. 69. alias 68.

§. 1. **T**ritius v. g. condidit testamentum, & instituit suos hæreses Franciscum, & Ioannem, postea in quodam Capitulo dicti testamenti, grauatur infra scriptos hæreses soluere annuatim Missarum Matriti centum aureos, pro celebratione Missarum in subsidium animæ suæ: quaeritur, an mortuo Francisco, & Ioanne, alij hæreses teneantur soluere dictum legatum? Et negatiue respondet doctus Iuriconsultus Petr. Surd. *tom. 1. conf. 123. n. 17.* vbi sic ait: Et si legatum annuum relictum Ciuitati, vel Ecclesie, in perpetuum, duret ultra centum annos secundum opinionem Iasonis, & aliorum (quam reprobamus;) tamen illud non habet locum, quando onus imposuit in perpetuum infra scriptis hæredibus; quia cum propter verbum, infra scriptis, onus extinguitur cum persona priorum hæredum, facit Cotta *mem. inc. hæredis in fi.* Id quod multò magis vendicabit locum in præsentis facti, in quo præter dictam restrictionem, alibi testator in eadem parte testamenti loquitur de ipsis hæredibus; quæ verba faciunt onus esse personale, propter dictionem, ipsis, quæ personalissima est, *l. generaliter in fin. de off. Præs. cum aliis apud Nattam in conf. 163. n. 8.* Et licet appellatio hæredis veniat etiã hæres hæredis, tamen hoc fallit quando dictum est de ipsis hæredibus, ipse, est personalissima, ut dicit in terminis Bald. *in conf. 304. vol. 5.* vbi allegat dicto §.

hæc verba. Et infert, quod prohibitio alienandi eo modo concepta, non producit ad hæredes hæredis. Et hanc decisionem dicit mirabilem, & singularem Iason *in l. filiusfam. §. diui. n. 15 ff. de leg. 1.* vbi Ferdinand. 1188. dicit corde tenenda. Ripa *n. 111.* vbi idem dicit, quando dictum est de infra scriptis hæredibus, Socin. *in nior in conf. 144. n. 14. vol. 3.* Natta *d. conf. 163. n. 8.* Alciatus *in conf. 424. n. 3.* Cagna *in l. 2. n. 46. vers. 2. principaliter, C. de pact. inter emp. & vend. vbi ait idem esse in pronomine, Hoc. Cotta in d. memor. incip. Hæredis, in princip. Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. glof. 6. n. 2.* quia vbi est demonstratio personæ, dispensatio non transit in hæredem: *l. Seruus, in princip. ff. de statu liberis.* Roland. *in consil. 59. n. 28. & seq. vol. 3.* Cephalus *consil. 352. n. 27. & seq. Menoch. conf. 82. n. 158.* Hæc omnia Surdus.*

2. Sed contrariam sententiam tenuit Rota in vna Romanensis Vineæ die 20. Febr. 1581. coram Caneccij *in decis. diuers. Rote. p. 2. decis. 140.* vbi ita dicit: Nihilominus relicta ad pias causas nominatum vno hærede ceterum tacite repetita ab eius substituto, & ab eo debentur. Ita Romanus *in Auth. Similit. p. 15. Speciali. n. 65.* & in 20. speciali in fine, ante n. 79. per text. in l. 3. §. Lucius ff. de alim. & cib. l. quem testator intelligit, ibi Bartolus in princip. post glossam, idem Bartolus in l. Mela, in princ. vers. Item quod relictum nominatum, si eo tit. de alimentis, & cib. leg. Romanos *conf. 388. n. 5.* Alexand. *in l. licet Imper. n. 11. & ibi Iason, n. 8.* idem Alexand. *in l. Si duobus, n. 11.* alias circa finem princip. vers. & idem videtur dicendum, & ibi Iason, *n. 14. & 15. de leg. 1.* idem Iason in l. Si fundum, §. Stichum, n. 4. ff. de cod. tit. Socin. *reg. 310. n. 3.* prop. fin. Decius *conf. 182. n. 2. vers. & ad hoc etiam facit, & conf. 273. n. 1. ad fin.* Ruinus *conf. 116. n. 3. & 4. lib. 3. & conf. 76. sub n. 17. lib. 5.* Tiraq. *de prin. p. 1. conf. prin. 36.* Gratian. *conf. 5. n. 24. lib. 2.* And. de Betti *in repet. l. 1. n. 228. C. de Sacrosanct. Eccl. Moder. Vitium, de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 2. n. 16.* & fuit resolutum coram R. P. D. Decano in vna Romanen. Fideicommissi, siue Legati, 16. Ianuarij 1581. quæ resolutio fuit postea coram eodem confirmata 3. Martij eiusdem anni, & insuper allegatus text. in l. Lucius Titius ff. de fideicommiss. libert.

3. Non obstat Parisius *conf. 86. n. 77. lib. 2.* concludens post Decium *conf. 273. n. 1. & 2.* quod fauore pie causæ substitutio facta in vno casu non debet extendi ad alium, quando substitutio pie causæ fuit limitata ad certum casum. Quia Decius loquitur in casu in quo pia causa fuit vocata siue substituta principaliter in pœnam hæredis, & nõ pro salute animæ testatoris vel in casu, in quo si fieret extensio, resularet ablutio, quod quis sine culpa priuaretur, & contra voluntatem testatoris, proxi implet Decius respondet *d. conf. 273. col. ult. vers. non obstant allegata, & vers. de ad allegata.* At secus in casu nostro, in quo Testator substituit pauperes pro anima sua, & sic consilium Decij facit pro hac parte. Hucusque Sacra Rota.

4. Vnde puto ab eius sententia non esse recedendum, & sic interrogatus de casu proposito in hac resolutione affirmatiue respondi: Tum quia priorum legatarum interpretationem, à mente, & voluntate legatarum petendam esse præcipiunt viri excellentes iuris diuini, ac humani. Comitulus Responsorum Moradiuni, ac humani. Comitulus Responsorum Moradiuni *lib. 7. q. 5. n. 2.* & quando ex casu superueniente colligitur præsumptio, quod si testator cogitasset, ita disposuisset, talis mens debet attendi per text. in l. Testatorum, in fin. & in l. Acutissimi, C. de fideicommiss. & iuncta Gloss. & in l. generaliter, C. de Institutionib. & substitutionib. sub conditione factis, Syll. *verb. Testatorum* *substitutionum* *lib. 7. q. 8. n. 4.* Tum quia Testatoris voluntas dicitur

Atque SS. Eucharistiæ Sacram. Ref. XVIII. & c. 9

dicitur evidens, quando colligitur ex coniecturis, *l. licet Imperator, ff. de leg. 1. & leg. non ad ea de conditionibus & demonstrationibus. Abbas consil. 68. 2. part.* Tum quia testatoris voluntas coniecturata idem operatur quod expressa, *l. si servus plurium, §. fin. de legat. 1.* præsertim quando illam interpretatur coniecturis non captiosis. Comitulus. *Responsorum Moralium, lib. 7. quest. 1. 3. n. 4.* post Sylvestrum, Couarruuiam, & Navarum, ibidem citatos. Tum quia pius est, voluntatem Testatoris piè interpretari, Comitulus, *responsorum moralium, lib. 7. q. 14. n. 9.* Tum quia illa interpretatio semper faciendâ est, quæ fauere animæ. Constant. Roger. *de iur. interp. vers. 8. Videamus, n. 2.* immò cum de favore animæ agitur, verba latè semper sunt accipiendâ, vt notat Bartolus in *Authent. Sacramentum puerum, Cod. Si aduer. vend. Galarat. renuntiat. 23. num. 4.* Tum denique, quia cum tractatur de commo- do, & vilitate animæ, recurrendum est ad verisimilem Testatoris voluntatem, quæ licet aperta non sit, est tamen omninò seruandâ, *l. cum res in princ. ff. de leg. 1. Sicut ceteri, Cod. de testam. Mantica de coniect. vlt. volum. lib. 3. tit. 19. n. 1. & 2.* Vbi probat in testamento, si quid dubium, vel ambiguum scriptum sit, illud benignè interpretandum, & seruandum id, quod credibile esse cogitatum: *l. cum in testamento, ff. de vetus. dub. Baldus in lege fin. in vlt. nor. C. de hered. inst.*

5. Vnde ex his dicendum est, & sequitur contra Marchinum, Sacerdotem obtinentem Capellaniam, de cuius fundatione nullo modo constat, sed illud tantum certum est teneri ad celebrandum quotidie in tali Ecclesiâ, vel in tali Altari cum stipendio conuenienti, sequitur inquam ex dictis, supra dictum Sacerdotem teneri applicate valore Missarum pro Fundatore Capellanie. Et ita hanc sententiam ex omnibus superius adductis tenet Barola, *consil. 1. 4. per totum.* Vide etiam Syluium in *Resol. Var. tom. 2. verb. Missa 4. in Respons. ad 1.*

RESOL. XVIII.

Quando stipendium Missæ fuerit ab Episcopo taxatum vel à consuetudine, si petens Missam non det stipendium integrum & iustum, an potuerit Sacerdos ab uno, vel à diuersis tot parua huiusmodi stipendia accipere, quæ insie elemosyna æquivalent, & vnum tantum pro omnibus illis Missæ Sacrificium offerre? Et quid, quando adsit expressa promissio de dicenda Missa pro illo paruo stipendio? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 7.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam Rodriquez in *Sum. tom. 4. c. 52. n. 4. Corduba lib. 1. q. 4. dub. 4. Angles in Flor. part. 1. q. de valore Missæ, art. 2. concl. 2. appen. 2. Nugus in 3. p. tom. 1. q. 83. art. 1. dub. 9. concl. 2. Fernandez in exam. Theol. moral. part. 3. cap. 5. §. 9. n. 3. Valquez in 3. p. tom. 3. disp. 234. cap. 3. num. 18. Fillucius tom. 1. tract. 5. c. 6. n. 188. Scorzia de sacrif. Missæ lib. 2. c. 10. n. 4. Fraxinellus, & Suarez vbi infra.* Et ratio est, quia iniusta est eius postulatio, qui pro tenui stipendio totum peteret sacerdotis obsequium, & cum ipsi sacerdoti manifesta iniuria fiat, meritò potest se indemnem seruare.

2. Verum est, quòd Corduba, Homobonus de Bonis in *exam. eccles. part. 1. tract. 4. c. 13. quest. 118.* & Fraxinellus de oblig. sacerdot. *sect. 4. concl. 2. §. 2. n. 1.* limitant hanc sententiam, & dicunt, non procedere, quando adsit expressa promissio, de dicenda Missa pro illo paruo stipendio, alioquin virtus fidelitatis violaretur.

3. Sed hæc limitatio, vt bene obseruat Suarez in

3. part. tom. 3. disp. 86. sect. 4. stando in rigore, iustitiæ, non videtur necessaria, quia tali sacerdoti fit iniuria. Cogitur enim ob paupertatem inæquale stipendium acceptare. Potest ergo, non obstante priori pacto, se indemnem seruare, sicut famulus, aut operarius, cui condigna merces non tribuitur, potest damnus suum resarcire, etiam si in principio ob paupertatem coactus sit pacificè pro iniusto, & inæquali stipendio, & similiter, qui ob necessitatem cogitur triticum emere iniusto pretio, potest sine iniustitia, alia via, se indemnem seruare. Ita Suarez, & post illum noster Molfesius tom. 1. tract. 3. cap. 17. n. 89. qui citat Reginaldum, & Mirandam. Ita vsque modo in hoc casu probabiliter quis consulere poterat.

4. Sed nunc contrariam opinionem docent Illustrissimi Cardinales in decreto, §. 3. & antea docuerunt multi DD. quos citat, & sequitur Bonacina de Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 7. §. 2. n. 8. licet pro sua opinione adducat aliquos auctores, potius contrariam sententiam docentes.

RESOL. XIX.

An quando stipendium Missæ est aliquo in loco taxatum, & Sacerdos, qui nihil habet, vnde viuat, possit deinde ad iusti stipendij rationem Missas applicare? Ex p. 5. tr. 13. & Miscell. 1. Ref. 52.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Peyrinus de *privil. tom. 3. c. 1. n. 26.* per ea, quæ ego ipse adduxi in *1. p. tract. 14. resol. 7.* Neque, ait ille, huic opinioni videtur obstare decretum sacræ Congregationis de celebratione Missarum, §. 2. vbi Congregatio sub obtestatione diuini iudicij mandat, vt tot Missæ dicantur, quot fuerunt præscriptæ, quamuis recepta stipendia sint exigua, & incongrua. Nam debet intelligi, quando Sacerdos omninò voluntariè, non coactus paupertate, contentus fuit oblato stipendio, & expressè promisit se tot Missas integras dicturum; quo modo etiam limitauit Suarez, & tunc tenebitur magis ratione fidelitatis, & præcepti, quam iustitiæ. Ita Peyrinus.

Quæ hic est Ref. antecessens, & infra lege doctrinâ Ref. 1. post seq. & supra ex Ref. 14. vnde §. Nec obstat secundo, & §. seq. ad medium, à veris. Ideo etiam.

2. Sed contrariam sententiam ego docui vbi supra nam dictum decretum absolute loquitur, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; & verba decreti sunt ita clara, vt aliquam expositionem minimè admittant, & ita etiam sentiunt docti recentiores à me consulti.

RESOL. XX.

An Sacerdos, qui accipit stipendium ab aliquo pro Missa applicanda, teneatur ei applicare fructum ex opere operantis, & orationes, aliæque, quæ in Missa fiunt? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 80.

§. 1. **R**equens & curiosus est casus, fortasè amice Lector non aliam, quam affirmatiuam sententiam expectabis. Sed negatiua opinio habetur in thesibus Theol. Collegij Romani Societ. IESV lib. 8. n. 173. & illam docet Coninck de Sacram. q. 83. art. 1. dub. 10. n. 195. & post illum doctus Hurtadus de Sacram. disp. 3. de sacrificio Missæ, diffio. 8. in fine, vbi sic ait; Obseruandum est celebrantem non teneri ad applicandum Sacrificium, nisi quoad fructum ex opere operato pro eo, à quo stipendium accipit, non verò quoad fructum ex opere operantis, nec alius exigitur nisi prior ille, alias Sacerdos non satisfac-

ret,